

מראי מקומות- חולין מ"ח

דחזקה מחמת מכת דופן נסמכה. אבל היכא דליכא מכה בדופן, ולא העלתה ריאה צמחים, כיון דאיכא למימר דמחמת דופן הוא או מחמת ריאה, והדבר שקול מחמת זו או מחמת זו, חוששין לה. **וע"ע בתוס' דכ' דדברי רבא מיירי רק היכא שלא העלתה צמחים, דהיכא דהעלתה צמחים לא מהני הבדיקה, דמ"מ לא תלינן בדופן, ואסור מספק.**

(ג) **ר' נחמי' ברי' דר' יוסף בדיק לה בפשורי- פרש"י, לאחר שפירקה ומצאו מכה בדופן, מנפח בה וכו'. ומבואר מדברי רש"י דעושין כן לחומרא, דהיינו דאף דהי' ידוע שהי' מכה בדופן, וא"כ לכאו' יש לתלות במכה בדופן לקולא, מ"מ החמירו להצריך בדיקה. אולם ע' ברמב"ן ועוד שהביאו לפרש מהגאונים באו"א, דכי אמר רבא תלינן בדופן, היינו בדופן לאחר נפיחה, ור' נחמי' בא להקל ולומר דאי"צ מכה בדופן, ואפי' נפיחה סגי, ור' נחמי' בא להקל.**

(ד) **והוא דסביך בבשרא- פרש"י, שנסבכת ונאחזת הריאה בבשר, ולא בצלעות עצמן, דאי"ז סירכא קיימת. וע' בתוס' דכ' דצריך להיות נאחז ומסובך היטב בבשר, ולכן השתמש בלשון זה דסביך. וע' בטור (ל"ט, י"ח [ב']) שכ' דצריך שניהם, בין כנגד הבשר דוקא, ובין מסובך ונאחז היטב.**

(ה) **ואי לא סביך מאי, טרפה, אלמא אמרי' נקובה היא, א"ה, כי סביך נמי, וכו'- פי' הרשב"א, דכיון דבעינן סביך בבשרא, משמע דאם שחטה קודם לכן, טריפה היא, אלמא נפסלה מתחלתה מחמת נקב, והלכך, כשלא נסתם, טרפה. וא"כ, דחשבינן לה להאי נקובה שהיא עושה אותה טרפה, א"כ היאך היא חוזר להכשירה הראשון, הא לא מצינו כן אלא לענין כרות שפכה, אבל לדידי דאמינא ר"ג אפי' בדלא סביך קאמר, ניחא, דהאי לא חשבינן לה כנקובה כלל, דהא במקום רבייתא אנקיבא, ואין נקב פוסל שם כלל, דדופן סותמו. [נמה דאמרי' למסקנא דלא בא למעוטי האי, אלא למעוטי קרום שעלה מחמת מכה בריאה, וכו', י"ל דודאי מודה דמה דהי'**

(א) **ריאה הסמוכה לדופן אין חוששין לה- פרש"י, אין חוששין שמא ניקבה, אלא תלינן ריעותא בדופן, ואמרי' דופן זה מכה היתה בו, וכשחיתה קלטה הריאה אצלה. ויש לעי', הרי זה ספק דאורייתא, ואיך יכולין לתלות בדופן לקולא. וכ' הרשב"א והרמב"ן דאו ס"ל לר' נחמן כעולא דלעיל (מג:), דס"ל דאין חוששין לספק דרוסה, ומשום דמוקמינן לה על חזקת כשרותה. א"נ, קסבר ר' נחמן דיש מקצת סירכות בלא נקב, והיכא דלא העלתה צמחין, איכא תרתי ספיקי, ספק מחמת נקב ספק שלא מחמת נקב, ואת"ל מחמת נקב, שמא מחמת דופן הוא דאינקיב. ורק היכא דהעלתה צמחין חוששין לה, דאז איכא ריעותא דמחמת ריאה הוא. עוד הוסיף הרמב"ן טעם אחר, דס"ל לר"ג שהדופן שהוא קשה אינו נסרך ברגילות לריאה אלא מחמת מכה של הדופן עצמו.**

(ב) **מיייתנן סכינא דחליש פומי, ומפרקינן לה, אי איכא ריעותא בדופן, תלינן בתר דופן- פי' הרשב"א, דדברי רבא קאי בין היכא דהעלה צמחים ובין היכא דלא העלה צמחים, בין ובין כך עושין בדיקה זו, ואי איכא ריעותא בדופן תלינן בדופן, ואם לאו תלינן בריאה. והק' הרשב"א, בשלמא ר' נחמן משה מדותיו, דכי היכי דאיכא מכה בדופן וליכא צמחים בריאה תלינן בדופן להקל וכשרה, ה"נ כי ליכא מכה בדופן וליכא צמחים תלינן בדופן להקל וכשרה. אבל לאבימי, כיון שתולין בדופן להקל בדאיכא מכה בדופן ואע"ג דאיכא צמחין בריאה, אלמא תלינן בדופן להקל היכא דאיכא רגלים לדבר לכאן ולכאן, א"כ למה היכא דליכא רגלים לדבר לכאן או לכאן ס"ל דחוששין לה. וכ' דאולי שאני מכה מצמחים, דמכה ודאי עבידא לקלוט מה שסמוך לה כשמעלה ארוכה, וא"כ, היכא שיש מכה בדופן, קרוב הדבר מאד לומר דמחמת מכה נסמכה, ורובן של צמחים אינן נקבין, דהא ריאה שהעלתה צמחים ולא נסמכה לדופן לא חיישינן לה כלל. ולכן, כי איכא מכה בדופן, אין מקילין משום דתלינן דאולי בא מהדופן, אלא משום**

מש"כ הרמב"ן, דכוונת הגמ' לומר דהם הכשירו משום שיודעים טעם להתיר שלהם, ואפי' בלא בדיקה, ואפי' אם אינה בא לפנינו כלל, אבל אנו, שלא ירדנו לסוף דעתם, איך נכשיר בלא בדיקה, וכ' הרשב"א דגם זה אינו מחוור כל הצורך.

(ט) **ההיא מחט דאשתכח בחתיכה דכבדא, וכו' -** ע' ברשב"א שהביא מש"כ רש"י, דראש המחט יוצא לחלל גוף הבהמה, ומש"ה א"ל ר' אשי אילו אשתכח, וכו', דהיינו דנקיבת הכבד לאו טריפה היא. אלא דהק' הרשב"א, ומה בכך, הרי כיון דראש המחט בחלל גוף הבהמה, ניחוש דלמא נקבה הריאה או הלב או הדקין או א' משאר האברים שנקובתן במשהו, וכמו שמצינו לענין קוץ לקמן (נג:): דחיישינן להכי. ותי' דאולי זהו רק לענין קוץ, שתנקב בכח מבחויץ, ונכנס בדוחק, ובכענין זה יש לחוש שמא עם כניסתו בדוחק פגע ונגע בא' מן האיברים שנקיבתן במשהו, אבל מחט שנכנס דרך הסמפונות, אלא שמתוך נדנוד הבהמה נוקב בנחת ויוצא, בזה לא חיישינן שמא נקב האברים שנקיבתן נעשה טרפה.

טריפה מעיקרא אינו יכול לחזור וליתקן, אלא כמש"כ הר"ן (יא. בדפיו), דהיכא דחזר ונתקן, גילוי הוא דמעולם לא הי' טריפה מעיקרא, דנקב זה לא הי' נקב דמטריף.]

(ו) **נסתם כשרה מפני שהוא מוליד, וזהו פסול שחזור להכשירו - ע' במשמרת הבית להרשב"א (לה.)),** שהביא מש"כ הרא"ה דהא דאמרי' דקרום שעלה מחמת מכה בריאה אינו קרום, דוקא בריאה וושט, דבדידי' אתמר, אבל בשאר דוכתי ודאי הוי קרום. וחולק עליו הרשב"א, והביא ראי' מהגמ' כאן, דלמה אמרו בכרות שפכה, "זהו פסול וכו'", הרי פשוט הוא, דכך הוא הדין בכל פסולים. אדרבה, הול"ל דבריאה וושט הדין הוא דאין הפסול חוזר להכשירו, דזהו היוצא מן הכלל.

(ז) **והכא בהא קמיפלגי, מר סבר סמפונא נקט, ומר סבר נקובי נקיב ואתאי - פרש"י, דמ"ד סמפונא נקט ואתא, היינו דבא המחט דרך הקנה, ואע"פ שאין דרך מחט לבא דרך הקנה, מ"מ הואיל ואי' בריאה, והריאה הוא לפנינו בלא שום נקב, א"כ ריעותא דלא חזינן לא מחזקינן. ומ"ד דנקובי נקיב ואתאי ס"ל דמסתמא דרך הוושט בא, דאין דרך לבוא דרך הקנה, וא"כ מסתמא יצא נקבה את הדקין ויצאה ונקבה קרום הריאה, ונכנס לתוכה. ובביאור פלוגתתם, כ' החתם סופר דס"ל להאוסרין דאע"ג דהבהמה בחזקת כשרות נולד, מ"מ כיון דרוב מחטים באים דרך הוושט ולא דרך הקנה, א"כ אמרי' דרובא וחזקה רובא עדיף, וטרפה הוא. אבל המכשיר ס"ל דאף דאמת הוא שיש רוב דנכנס דרך הוושט, אבל כיון דאי' ריאה קמן ובדקה לה בנפיחה ולא בצבצא, לא אמרי' דשמא באמת ניקבה הריאה ועלה קרום עליה, דזה לא שכיח, וא"כ מצרפינן חזקת כשרות של הבהמה בסברא זו, ואמרי' דהוי עדיפי מרובא, ולכן שפיר מכשרינן.**

(ח) **הן הכשירו שיודעים מאיזה טעם הכשירו, וכו' - פרש"י, שהרי באת כל הריאה לפנינו, וראוה שלמה לפנינו, הלכך ע"כ דרך הקנה נכנסה. והק' הרשב"א דהא לשון הגמ' לא משמע דהני רבנן הכשירו באיזה מעשה, אלא מימרא הוא דאיפליגו בה הני רבנן אי מחט שנמצאת בריאה מכשרי' לה או לא. והול"ל דהני מילי בשלמה, אבל בחתוכה לא. והביא**